

Niniejsza dysertacja na temat: *Rytmikoterapia według metody Emila Jaques-Dalcroze'a w procesie psychoruchowego usprawniania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym* dotyka kwestii niezmiernie jej autorcę interesujących. Z jednej strony to edukacja, wychowanie i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną uwikłanych w skutki niepełnosprawności, ale także osadzonych w historycznym kontekście tak samego problemu niepełnosprawności, jak i odbioru społecznego tejże, wreszcie oferowanych im możliwości rozwoju i opieki. Natomiast z drugiej strony to badawcze przyjrzenie się metodzie rytmiki Emila Jaques-Dalcroze'a jako jednemu z możliwych narzędzi skutecznego oddziaływania prowadzonego na rzecz omawianej grupy osób.

Metoda rytmiki od blisko stu dwudziestu lat jest obecna tak w pedagogice, jak i w sztuce, znajdując się w rejonie zainteresowań specjalistów reprezentujących rozmaite obszary ludzkiego życia, m.in.: pedagogów, muzyków, psychologów, lekarzy, rehabilitantów, terapeutów, a także tancerzy, choreografów, aktorów, reżyserów. Niemal od początku swojego istnienia jest też skutecznie wykorzystywana w różnego rodzaju działaniach czy to usprawniających czy to leczniczych czy też korekcyjnych. A jedną z jej najbardziej wyspecjalizowanych i wyszukanych form jest rytmikoterapia.

Dla autorki dysertacji najważniejszy jest człowiek, zwłaszcza ten człowiek, który wyposażony jest w niepełnosprawność, a usytuowanie go w kontekście historii niepełnosprawności, jej społecznego odbioru, ale też problematyki niezrozumienia, inności, wykluczenia, marginalizacji jest tyleż ważne, co i ukazujące człowieka z niepełnosprawnością jako jednostkę uwikłaną nie tylko w swoją niepełnosprawność, ale powiązaną z otaczającym ją światem, jego przeszłością i teraźniejszością.

Oprócz zasygnalizowanych powyżej kwestii osadzonych w szerokim materiale źródłowym, uwzględniono w rozprawie i te oto: terminologię, definicje i klasyfikacje niepełnosprawności, charakterystykę osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz prezentację koncepcji i strategii instytucjonalnych nakierowanych na psychoruchowe usprawnianie człowieka z niepełnosprawnością.

Następnie ujęto metodę rytmiki w dosyć rozległej perspektywie: szczególnych okoliczności jej powstania, czyli dynamicznych przemian w zakresie pedagogiki i sztuki I połowy XX wieku, a także jej założeń i celów, fundamentalnego dla niej osadzenia w muzyce i ruchu i wynikających z nich konsekwencji oraz charakterystycznych dla niej działań i ćwiczeń. A ponieważ rytmika jest podłożem rytmikoterapii, bowiem to z niej rytmikoterapia wyrosła ukazano wzajemne pomiędzy obiema związki, łączące je podobieństwa

i dzielące różnice, z jednoczesnym zasygnalizowaniem poważnego problemu jakim jest nadal brak definicyjnego ukonstytuowania rytmikoterapii. Odniesiono się również do badań nad rytmiką i rytmikoterapią, a właściwie ich niedostatku. Zważywszy na to, iż rytmikoterapia stale dynamicznie się rozwija i wchodzi w coraz to inne przestrzenie, niejako się w nie wtapiając, postanowiono przyrzeć się jej obecności – z jednoczesnym poszukiwaniem odpowiedzi na pytanie czy jest ona rzeczywista – w obszarze muzykoterapii, tym samym poruszając trudne i nieoczywiste pomiędzy nimi zależności. Przedstawiono wreszcie rytmikoterapię oraz możliwości, zasady i zakres jej wykorzystania w psychoruchowym usprawnianiu wychowanków z niepełnosprawnością intelektualną.

Niezmiernie ważną częścią rozprawy jest osadzenie zaproponowanego badania w obszarze metodologicznym ze szczególnym wskazaniem na wagę poznania naukowego, z przedstawieniem poszczególnych elementów oraz kolejnych etapów przyjętej przez autorkę procedury badawczej, w tym z zadaniem kluczowego pytania o to czy i w jakim zakresie, w odniesieniu do jakich umiejętności i obszarów funkcjonowania podopiecznych z niepełnosprawnością intelektualną rytmikoterapia może być efektywnym narzędziem ich psychoruchowego usprawniania. Badawczemu dociekaniu poddano więc trzy sfery: poznawczą, ruchową i społeczną, a w ich ramach piętnaście strategicznych dla funkcjonowania wychowanków kategorii/umiejętności, z jednoczesnym wskazaniem na trzy ważne cele tegoż badania: weryfikacyjny, diagnostyczny i praktyczny. Uwzględniając specyfikę niepełnosprawności intelektualnej, a także udział w badaniu dwanaściorga wyjątkowych podopiecznych przyjęto dla niniejszej procedury badawczej – uznając je za priorytetowe – podejście indywidualizujące usytuowane w obszarze badań jakościowych. Zważywszy zaś na specyfikę badań autorka, wraz z uzasadnieniem, lokuje je wielomiejscowo, niejako na styku badań przez sztukę, w działaniu, badań weryfikacyjnych i postępowania eksperymentalnego. Całą – trwającą dziesięć miesięcy – procedurę badawczą ograniczono dwoma pomiarami umiejętności wychowanków „pre – post”, do przeprowadzenia których wykorzystano narzędzia dające możliwość zebrania jak najdokładniejszych i najrozleglejszych danych.

Wykorzystano je w kluczowej dla rozprawy części, stanowiącej dokładny opis wszystkich uczestników badania wraz z odniesieniem się, w przypadku każdego z nich, do sformułowanych dla potrzeb badania hipotez.

Zwieńczeniem dysertacji są pewne uogólnionej natury wnioski i rekomendacje, pozwalające na rozpatrywanie przeprowadzonego dociekania jako skromnego punktu wyjścia zarówno dla dalszych badań nad rytmikoterapią, jak i pochylenia się nad możliwościami jej przyszłych zastosowań.